

Анализа на тема:

*Поддршката на граѓаните на процесот на
пристапување на Република Македонија во
Европската Унија*

Подготвил: Гораст Стојменовски

Март 2010

СОДРЖИНА

Извршно резиме	3
Методолошки приод	3
Анализа.....	4
Препораки	11
Користени извори на информации:	13
П Р И Л О Г 1 - Прашалник за интервју.....	14
П Р И Л О Г 2 - Транскрипти од интервјуа со експерти од област	15
Интервју со м-р Иван Дамјановски	15
Интервју со м-р Владимир Божиновски.....	16
Интервју со м-р Владимир Мисев	17
Кратка биографија на авторот на анализата	19

Извршно резиме

Во периодот помеѓу 2001 и денес или поточно од потпишувањето на Спогодбата за стабилизација и асоцијација во април 2001 година, односите со Европската Унија во врска со евро-интегративниот процес на Република Македонија значајно се интензивираа. Оваа зголемена фреквенција на односи со ЕУ предизвика потреба од константно следење на поддршката на јавното мислење за евро-интегративниот процес. Во овој контекст, повеќе агенции за истражување на јавното мислење почнаа да го следат тој процес и интересно е што сите доаѓаа до истиот заклучок. Во целиот тој девет годишен период нивото на поддршка се движеше во интервал од 85% до 95% што укажува на висок степен на консензус во јавноста по ова прашање.

Проблемската ситуација која што се јавува во овој случај се однесува на висината на поддршката на граѓаните на процесот на пристапување на Македонија во ЕУ, додека проблемот кој се јавува како предмет на внимание е: поради кои причини поддршката е таква каква што е. Анализата ќе треба да даде одговор на прашањето од кои причини е толку висока поддршката на овој процес и како различната интерпретација на евро-интеграцијата, на различни социо-демографски категории, влијаат на таквата поддршка.

Методолошки приод

За да покажам зошто поддршката е такава каква што е, во оваа анализа ќе користам два типа на податоци. Првиот тип се истражувањата, поточно анкети, како извор на квантитативни податоци и интервјуа како извор на квалитативни податоци.

Истражувањата се спроведени од различни субјекти, од владини институции (Секретаријатот за европски прашања – СЕП¹), невладини организации (Институтот за Демократија – ИДСЦС² и Меѓународниот Републикански Институт – ИРИ³), до најрелевантниот извор за прашањата околу ЕУ и евро-интеграциите, ЕВРОБАРОМЕТАР⁴. Во однос на квалитативните податоци, ќе споведам 3 интервјуа⁵ со експерти, кои го следат евро-интегративниот процес и кои преку својата работа на одреден начин го потпомагаат истиот. Интервјуата кои ќе ги споведам (на претходно утврден,

¹ Стручна служба на Владата на РМ во функција на пристапување на Република Македонија во Европската Унија. <http://sea.gov.mk/>

² Институтот за Демократија е невладина организација која континуирано спроведува истражувања на јавното мислење на тема евроинтеграциите и ЕУ од 2003 до денес. <http://idsccs.org.mk/>

³ Непрофитна и непартиска организација која промовира слобода и демократија низ земјите во светот. <http://www.iri.org/europe/macedonia.asp>

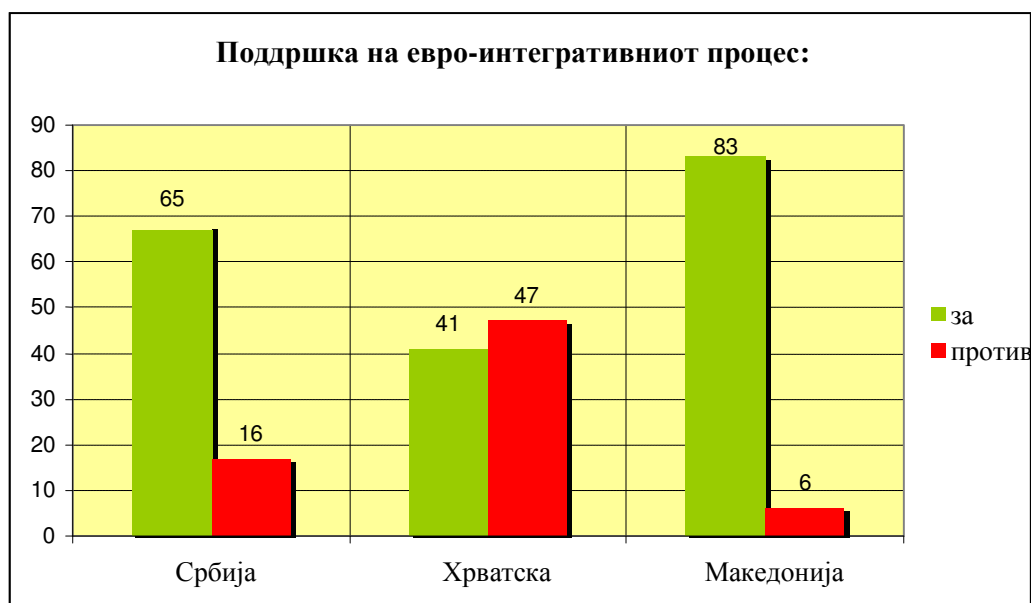
⁴ Веб сајт на Европската Комисија за анализа на јавното мислење, која од 1973 година ја следи еволуцијата на јавното мислење во членките на ЕУ и кандидатите за членство во ЕУ. http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm

⁵ Прилог 2 – Транскрипти од интервјуа со експерти од област

систематизиран и стандардизиран прашалник⁶ со отворен тип на прашања) ќе ми помогнат, заедно со квантитативната анализа на податоците, да ги прикажам причините за високата поддршка на евро-интегративниот процес.

Анализа

Поддршката на евро-интегративниот процес во Македонија е специфична политичка појава која заслужува потемелно истражување и внимание. Оваа констатација произлегува од самата фактичка состојба која покажува многу висока согласност на јавноста за влез во ЕУ, без разлика на социјалните, демографските и другите специфички карактеристични за Македонија. Како мал вовед во оваа анализа, компаративно го прикажувам овој процес во Македонија и земјите аспиранти од нашето соседство, како Србија и Хрватска. На графиконот бр.1 подолу јасно може да се согледа разликата во степенот на поддршка кај трите земји аспиранти.

графикон 1

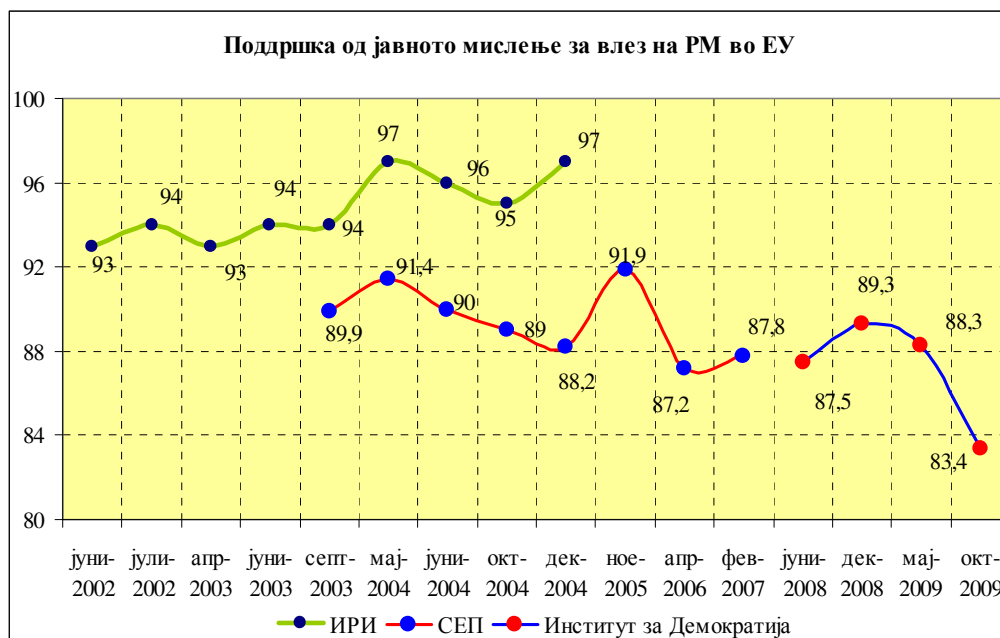
Во Србија⁷ има состојба од која многу едноставно може да се донесе заклучок дека граѓаните на Србија во релативно висок процент од 65% се за влез во ЕУ (наспроти 16% кои што се против влез во ЕУ). Во вториот случај, хрватските граѓани се изјасниле со 41% за и 47% против влезот на Хрватска⁸ во ЕУ. Од овие резултати може да се дојде до заклучок дека релативно поголем дел од хрватските граѓани се против влезот во ЕУ

⁶ Прилог 1 – Прашалник за интервју

⁷ Податоците за графиконот се преземени од Канцеларија за европски интеграции на Република Србија: <http://www.seio.gov.rs/code/navigate.asp?Id=90>, December 2009, стр.3

⁸ Податоците за графиконот се преземени од Министерство за надворешни работи и Европска Интеграција на Република Хрватска: <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?ru=219&gl=200508260000001&sid=&jezik=2>

отколку оние што се за, што е доста интересен податок со оглед на фактот дека Хрватска е лидер во регионот во евро-интегративниот процес. Во третиот случај, поточно во Македонија, има целосно поинаква слика. На последното истражување на Институтот за Демократија⁹, спроведено за Секретаријатот за европски прашања, дури 83% од граѓаните се изјасниле за влез на Македонија во ЕУ наспроти сосема мал процент од 6% кои што се изјасниле против. Оваа процентуална разлика, а особено малиот процент на граѓани кои се изјасниле против влезот во ЕУ, покажува дека јавноста во Македонија дава највисок приоритет на евро-интегративниот процес без разлика на останатите проблемите со кои се соочува (како најзначајни проблеми тука ќе ги наведем процентот на сиромашни¹⁰ од 28,7% и процентот на невработени¹¹ од 31,7%). Но и покрај овој факт, дека граѓаните на Република Македонија се најзаинтересирани за членство во ЕУ споредено со соседството, она што всушност не наведува на подлабинска анализа е тоа што поддршката во изминативе 10-тина години, кај сите истражувања спроведени во Македонија, покажуваат еден ист тренд кој е константно висок и се движи во интервал помеѓу 83% и 97% (во зависност од агенцијата која што го спровела истражувањето и методологијата која што е користена). На графикон бр.2 може да се забележи дека истражувањата спроведени од ИРИ се движат во интервал од 93% до 97%, истражувањата на СЕП од 87% до 92% и истражувањата на ИДСЦ од 83% до 90%.

графикон 2

⁹ Податоците за графиконот се преземени од базата на податоци на Институтот за Демократија

¹⁰ Податоците се преземени од веб-сајтот на Државниот завод за статистика

<http://www.stat.gov.mk/statistiki.asp?ss=08.01&rbs=8>

¹¹ Ибид., <http://www.stat.gov.mk/statistiki.asp?ss=07.01&rbs=1>

Во однос на висината на поддршката моите соговорници од спроведените интервјуа, се согласуваат дека е висока, но во коментарите ги додаваат и причините за тоа. Според нив таа поддршка се должи на недоволното познавање на ЕУ и нереалните очекувања кои што ги имаат од ЕУ. Еве дел од нивните коментари¹²:

М-р Иван Дамјановски вели:

„...Европската Унија претставува рефлексивна на висок животен стандард, инвестиции. Мислам дека највлијателниот фактор за овие перцепции е егзистенцијалистички и од економска природа.“

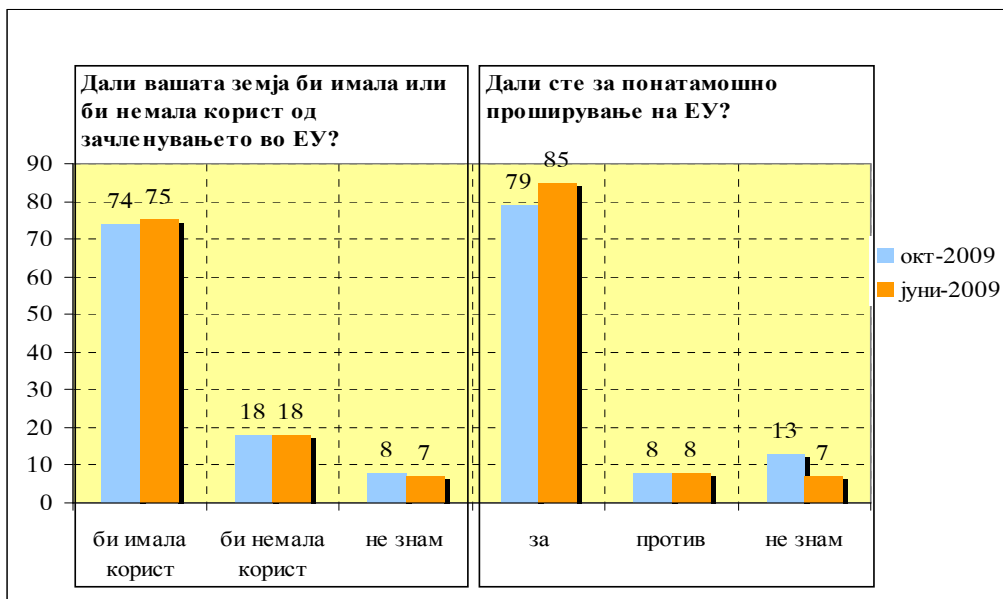
М-р Владимир Божиновски вели:

„...членството во ЕУ и НАТО, за граѓаните претставува врвен приоритет и во овој момент тие се подготвени на големи отстапки за остварување на оваа цел.“

М-р Владимир Мисев вели:

„...Претпоставките за ваквата нереална поддршка лежат во сознанието дека исказите за дадената поддршка за, се базирани на верувања и надежи пред се, а не на реално знаење за структурата на ЕУ. ...Значи подобрувањето на економската ситуација во прв план за најголем дел од граѓаните е асоцијација за ЕУ и токму тоа е најголемата причина за високата поддршка...“

Како соодветна проверка на истражувањата и ставовите во однос на висината на поддршката споменати погоре, Европската Комисија во Македонија, двапати годишно го спроведува истражувањето Евробарометар. На последното истражување, Стандарден Евробарометар бр.71 – пролет 2009¹³, податоците укажуваат на слични заклучоци. На графикон бр.3 се прикажани два вида на резултати кои покажуваат голема заинтересираност на јавното мислење во РМ за зачленување во ЕУ и проширување на ЕУ.

графикон 3

¹² Прилог 2 - Транскрипти од интервјуа со експерти од област

¹³ „Стандарден Евробарометар 71 – Пролет 2009 за Република Македонија“ (на веб-сајтот означен со FYROM.pdf, September 2009). http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_en.htm

На овие податоци, во извештајот на Евробарометар 71 за РМ, е донесен следниот заклучок:

„Податоците од истражувањето укажуваат дека кај домашната јавност има многу поголема верба во очекуваните придобивки од зачленувањето на земјата во ЕУ отколку кај останатите две земји-кандидатки. Споредбата на резултатите со јануарскиот Евробарометар покажува дека очекувањата се стабилни и во последните шест месеци практично не се промениле - повеќе од две третини од анкетираниите (74%; 75%) изјавиле дека земјата би имала корист од зачленувањето во ЕУ.“¹⁴

„Кај домашната јавност постои тренд на зголемување на поддршката за проширување на Унијата (79%; 85%). Противењето на проширувањето останало неизменето (8%; 8%), а бројот на оние кои не знаеле да одговорат се намалил за шест процентни поени (13%; 7%). Во земјата расте позитивната клима во однос на проширувањето на Унијата и покрај постоечкото незадоволство од тоа што земјата сè уште не добила датум за отпочнување пристапни преговори.“¹⁵

До овој дел, анализата покажува како повеќе различни независни извори доаѓаат до ист заклучок, односно многу висок процент на согласност на јавното мислење за влез во ЕУ. Со исклучителна важност за продлабочување на анализата се и следниве карактеристики кои се поврзани со овој процес. *Прва карактеристика* е долгиот временски период од десетина години кој не влијаел на висината на поддршката (ова јасно се гледа на графиконот бр. 2). Според м-р Иван Дамјановски ова се должи на придобивките од членството во ЕУ или како што вели во интервјуто¹⁶:

„Доколку се погледаат резултатите од истражувањата на јавното мислење во последните 10 години ќе видиме дека идните придобивки од членството во ЕУ се дефинираат низ економска призма. Така, најважна придобивка редовно е зголемувањето на животниот стандард а потоа следат подобрувањето на целокупната економија, технолошки напредок и поголема сигурност. Унапредување на демократијата и човековите права се од секундарна важност.“

Аргументот во однос на константно високата поддршка, може да се најде и во други причини меѓу кои се на пример и постепено исполнување на критериумите за членство и позитивните сигнали кои ги добиваме од ЕУ (во форма на извештај) за исполнување на овие критериуми. *Втора карактеристика* е промената на неколку владеачки гарнитуре, со различна политичка идеологија, кои исто така не влијаеа на висината на поддршката. Аргументот во овој случај може лесно да се пронајде бидејќи влезот во ЕУ е цел која ги надминува партиските интереси и е единствена работа за која меѓу партиите има висок степен на консензус. Така да која и да е партија на власт подеднакво се залага за влез на РМ во ЕУ. Слични ставови по ова прашање имаат и моите соговорниците¹⁷.

¹⁴ „Стандарден Евробарометар 71 – Пролет 2009 за Република Македонија“ (FYROM.pdf September 2009). http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_en.htm. графикон бр.8, стр. 25.

¹⁵ Ибид., графикон бр.9, стр. 27.

¹⁶ Прилог 2 - Транскрипти од интервјуа со експерти од област , Интервју со м-р Иван Дамјановски

¹⁷ Прилог 2 - Транскрипти од интервјуа со експерти од област

На интервјуто м-р Иван Дамјановски вели:

„Сите парламентарни партии се про-европски при што членството во ЕУ го дефинираат како врвен национален интерес.“

И м-р Владимир Мисев се согласува дека:

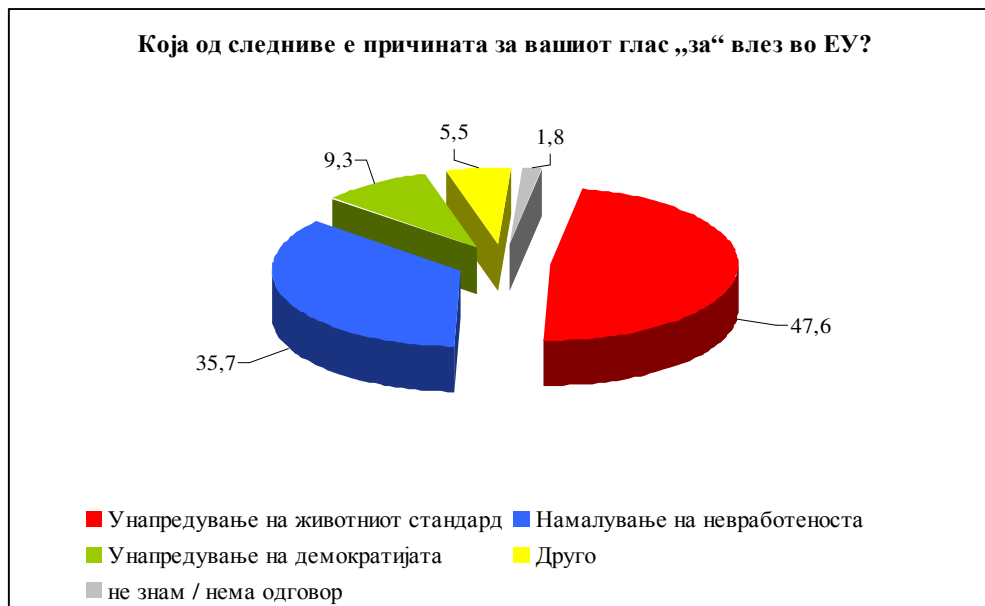
„...Притиснати од економската состојба граѓаните немаат друг избор освен да бараат членство во организации кои би придонеле за подобрување на животниот стандард. ... Следствено, политичките партии (без разлика која политичка партија е на власт) немаат друг избор, во ситуација кога 90% од гласачкото тело е за влез на РМ во ЕУ, освен во своите предизборни програми да ги вклучат интеграциите на РМ.“

Трета карактеристика, која што можеби е и најзначајна, е тоа што во поблиското минато Македонија се соочи со неколку значајни политички настани што можеа да влијаат на ставовите на јавноста, што следствено би значело и промена на поддршката за влез во ЕУ (настаните на кои што се повикувам се: не добивање на членство во НАТО, не отпочнување на преговори со ЕУ и продолжување на преговорите со Република Грција за промена на името). Во однос на првиот настан, односно тоа што не го добивме долгоочекуваното членство во НАТО, на самитот на НАТО во Букурешт, се очекуваше одредена промена во поддршката и довербата во меѓународните организации во целина вклучувајќи ја тука и Европската Унија. (знам дека при користење на конкретниов настан, како аргумент за влијание на поддршката за влез во ЕУ, станува збор за споредба на сосема различни меѓународни субјекти, меѓутоа овој настан можеше да има влијание во губење на довербата кон меѓународните организации во целина, а тоа да резултира барем со одредено намалување на процентот на поддршка за влез во ЕУ, што всушност не се случи). За вториот и третиот настан, односно фактот што сеуште не добивме датум за започнување на преговори за членство во ЕУ и што постојано сме во преговори за Името со Република Грција, чие решение е услов за влез во ЕУ и НАТО, повторно нема промена во висината на поддршката и повторно во висок процент сметаме дека местото на Република Македонија и е во ЕУ.

Сите овие карактеристики се поврзани со евро-интегративниот процес и треба да влијаат директно на висината на поддршката, меѓутоа очигледно не влијаат. За да стане појасно зошто е тоа така, ќе продолжам да го анализам овој политички феномен преку споредување и барање на сооднос помеѓу прашањата кои се опфатени во истражувањата и преку интервјуата кои што ги спроведов на оваа тема.

Ако се навлезе во истите овие истражувања и притоа одговорот за високата поддршка се побара во споредба на резултати од повеќе прашања ќе се добие појасна слика за истот проблем. На пример, во последното истражување на Институтот за Демократија (каде што 83,4% се за влез во ЕУ) на прашањето „Која од следниве е причината за вашиот глас „за“ влез во ЕУ“, јасно може да се забележи дека намалувањето на невработеноста и

унапредување на животниот стандард заземаат дури 83% од вкупниот број на одговори. Тоа јасно укажува на фактот дека граѓаните со влезот во ЕУ очекуваат да им се решат главните проблеми, или поточно околу половината од испитаниците очекуваат да им се унапреди животниот стандард во целост, а како додаток на ова, една третина од испитаниците очекуваат да се намали невработеноста во земјата (графикон бр.4).

графикон 4

Слично на истражувањата на Институтот за Демократија, во истражувањето Евробарометар 71 на прашањето, „Како би ја оцениле моменталната ситуација за:“¹⁸, економијата и вработеноста се секторите во кои граѓаните сметаат дека ситуацијата е лоша (и тоа 74% и 91% соодветно, графикон бр. 5). На прашањата „Кои се двата најважни проблема со кои се соочува вашата замја¹⁹ и вие лично²⁰“, највисоко рангирани се „економската ситуација“ и „невработеноста“. Значи во овој случај има потврдување на истата теза со повеќе прашања.

¹⁸ „Стандарден Евробарометар 71 – Пролет 2009 за Република Македонија“ (на веб-сајтот означен со FYROM.pdf September 2009). http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_en.htm. табела бр.1, стр.7

¹⁹ Ибид., табела бр. 3, стр.9

²⁰ Ибид., табела бр. 4, стр.10

графикон 5

Ако на овие податоци се додаде и спореди податокот од прашањето „Што за вас лично претставува ЕУ?“²¹ и највисоките проценти одат кај ставките „Слобода да се патува, студира и работи насекаде во ЕУ“ и „Економски просперитет“, може да се заклучи дека Европската Унија се перцепира како место кое што нуди можности за вработување, студирање, слободно патување и економски просперитет, односно најголемите проблеми со кои што се соочува македонскиот граѓанин во моментот.

Интересно за досегашниот тек на анализата е што и двете истражувања не доведуваат до ист заклучок, односно дека граѓаните на РМ очекуваат решение на своите проблеми во евро-интегративниот процес. Сличен на овој заклучок се добива и од спроведените интервјуа. На прашањето „Што очекуваат граѓаните од влезот во ЕУ?“ соговорниците²² одговараат многу концизно и сосема слично:

М-р Иван Дамјановски:

„Очекуваат вработувања, подобар животен стандард, подобра инфраструктура. Во крајна линија, поголем степен на среќа.“

М-р Владимир Божиновски:

„Подобрување на економската ситуација, животниот стандард, безвизен режим, патувања во европските дестинации.“

М-р Владимир Мисев:

„...граѓаните во Европската Унија гледаат решение за сите нивни проблеми затоа најмногу се согласуваат на прашањата за влез во ЕУ.“

²¹ Ибид., табела бр. 11, стр.29

²² Прилог 2 - Транскрипти од интервјуа со експерти од област

Ако на сите овие квантитативни податоци ги надоврзам квалитативните податоци односно, ставовите на моите соговорници од поставените прашања, ќе може од два аспекта да се донесе заклучокот односно да се потврди тезата дека причините за високата поддршка се поставени на погрешна основа. Самиот чин на влез во ЕУ нема да ги реши најголемите проблеми на граѓаните на Македонија. Сиромаштијата и невработеноста, или како што погоре е наведено унапредување на животниот стандард во целост, се проблеми на кои ќе треба да се работи без разлика на членството во ЕУ. Самото членство покрај привилегиите кои ги носи подразбира и обврски.

Препораки

Во однос на препораките акцентот го ставам на **информирање на граѓаните за ЕУ**. Ќе треба значително повеќе да се работи на информирање на граѓаните околу тоа што ќе значи влезот и членството во ЕУ, кои се придобивките, но кои се и обврските кои произлегуваат од членството во ЕУ. Секретеријатот за европски прашања оформи „Стратегијата за информирање и комуникација со јавноста во процесот на пристапување на РМ во ЕУ, за периодот 2007-2010“²³, меѓутоа оваа анализа покажа дека стратегијата во одредени делови не ја исполнува својата цел. Јавноста сеуште не е доволно информирана за ЕУ и членството во ЕУ. Само еден додатен пример за ова е ставот дека членството во ЕУ ќе овозможи слободно да се патува низ унијата. Ова само ја потврдува тезата за недоволна информираност на граѓаните бидејќи слободата на патување е проблем на визниот режим кој веќе е надминат, а сеуште не сме членка на ЕУ. Во овој контекст, доколку доволно се информираат граѓаните за Европската Унија, подоцна самите ќе проценат колкава треба да биде нивната поддршка за влез во ЕУ.

Клучно за информираноста за ЕУ пред сè е достапноста на информациите. Секретаријатот за европски прашања ќе треба да најде начин како да дојдат информациите до граѓаните. Ќе треба да се примени различен пристап за различни целни групи. Подеднакво ќе треба да бидат анимирани и образованите и помалку образованите, и младите и повозрасните, и вработените и невработените и селаните и граѓаните. Постојат повеќе начини за како да се постигне. Еден од нив е да се почне со поинтензивна општа кампања, проследена со реклами и промотивни материјали, која би ги информирала сите граѓани за ЕУ, но воедно ќе треба и еден поспецифичен пристап за да допре буквално до сите. Тоа може да биде преку граѓански работилници, јавни дебати и трибини, дебати во академските кругови,

²³ „Стратегијата за информирање и комуникација со јавноста во процесот на пристапување на РМ во ЕУ, за периодот 2007 -2010“, http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/strategija_komunikacija_2007-2010.pdf

дебати помеѓу невадиниот сектор и така натака. На сите овие настани, заеднички именувањето треба да биде нивната основна цел, односно информирањето за тоа што претставува членството на РМ во ЕУ.

Покрај ова, уште една важна препорака која произлегува од оваа анализа е **продолжување на евро-интеграцискиот процес со засилено темпо**, со цел да се искористи позитивна клима во односите со унијата, како и позитивната перцепција која ја имаат граѓаните за ЕУ. Членството е стратегиска цел, сама по себе, која е поставена уште од осамостојувањето на Македонија, а меѓу другото и местото на Македонија е во ЕУ и тоа не само поради фактот што географски припаѓа во Европа. За ова зборува и напредокот кој што го има Република Македонија во евро-интеграцискиот процес.

Користени извори на информации:

1. Секретаријат за европски прашања – Влада на РМ. www.sea.gov.mk
2. „Стратегијата за информирање и комуникација со јавноста во процесот на пристапување на Република Македонија во Европската Унија, за периодот 2007–2010“, http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/strategija_komunikacija_2007-2010.pdf
3. Институтот за Демократија – ИДСЦС. www.idscs.org.mk
4. Европската Комисија. www.ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
5. „Стандарден Евробарометар 71 – Пролет 2009 за Република Македонија“ (на веб-сајтот означен со FYROM.pdf September 2009). http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_en.htm.
6. Канцеларија за европски интеграции на Република Србија. www.seio.gov.rs
7. Министерство за надворешни работи и Европска Интеграција на Република Хрватска. www.mvpei.hr
8. Државен завод за статистика. www.stat.gov.mk

П Р И Л О Г 1 - Прашалник за интервју

Тема: Поддршката на јавноста за влез на Република Македонија во ЕУ

- 1. Зошто е толку висока поддршката од страна на јавноста за влез на Република Македонија во Европската Унија?**
- (одговор)
- 2. Кои се вистинските причини за толку високата поддршка?**
- (одговор)
- 3. Зошто константно е висока поддршката за влез без разлика на политичката партија која што е на власт?**
- (одговор)
- 4. Како граѓаните ја доживуваат ЕУ?**
- (одговор)
- 5. Што очекуваат од влезот во ЕУ?**
- (одговор)
- 6. На кои теми јавноста може да изрази исклучително висока поддршка како оваа?**
- (одговор)
- 7. На кој начин тие теми ги тангираат ставовите на јавноста? или Како се идентификуваат со овие прашања (емотивно, когнитивно, бихевиористички)?**
- (одговор)

Тема: Поддршката на јавноста за влез на Република Македонија во ЕУ

Интервју со м-р Иван Дамјановски

Магистер од областа на Политика на Европски интеграции

Координатор во центарот за истражување на Институтот за Демократија - ИДСЦС

Докторски кандидат на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Правен Факултет
“Јустинијан Први” – отсек политички науки – Скопје

1. Зошто е толку висока поддршката од страна на јавноста за влез на Република Македонија во Европската Унија?

- Бидејќи Европската Унија претставува рефлексивна на висок животен стандард, инвестиции. Мислам дека највлијателниот фактор за овие перцепции е егзистенцијалистички и од економска природа. Политичкиот контекст се манифестира низ призмата за ЕУ како фактор за стабилност и безбедност.

2. Кои се вистинските причини за толку високата поддршка?

- Поддршката се базира врз недоволно познавање на ЕУ и начинот на кој што таа функционира. Членството во ЕУ се доживува како замена за проблемите на транзицијата. На ЕУ се гледа како на спасител при што нема критички пристап врз процесот на хармонизација на легислативата и како таа ќе се одрази врз економијата во Македонија (но и колкав капацитет има истата таа економија да се прилагоди на европската стандардизација и слободен пазар). Доколку се погледаат резултатите од истражувањата на јавното мислење во последните 10 години ќе видиме дека идните придобивки од членството во ЕУ (но и процесот на пристапување) се дефинираат низ економска призма. Така, најважна придобивка редовно е зголемувањето на животниот стандард, а потоа следат подобрувањето на целокупната економија, технолошки напредок и поголема сигурност. Унапредување на демократијата и човековите права се од секундарна важност.

3. Зошто константно е висока поддршката за влез без разлика на политичката партија која што е на власт?

- Сите парламентарни партии се про-европски при што членството во ЕУ го дефинираат како врвен национален интерес. Дури и доколку се појави евроскептицизам кај некои политички елити, поддршката е толку голема, што таквиот став би им донел само негативен одиум кај јавноста. Ако убаво се погледне, дури и во периодите на најзатегнати односи со ЕУ, (бојкот на ДУИ, недостаток на политички дијалог, пред мајски договор, недобивањето датум за преговори) поддршката за членство немала посериозни падови и осцилации. Таа секогаш била над 85%.

4. Како граѓаните ја доживуваат ЕУ?

- одговорот на ова прашање е вклучен во одговорот од првото и второто прашање

²⁴ Транскриптите од интервјуата се авторизирани

5. Што очекуваат од влезот во ЕУ?

- Вработувања, подобар животен стандард, подобра инфраструктура. Во крајна линија, поголем степен на среќа.

6. На кои теми јавноста може да изрази исклучително висока поддршка како оваа?

- На теми кои што се директно поврзани со опстанокот на уставниот поредок и нивната лична егзистенција.

7. На кој начин тие теми ги тангираат ставовите на јавноста? или Како се идентификуваат со овие прашања (емотивно, когнитивно, бихевиористички)?

- Кога станува збор за вакви сензитивни прашања, тие секогаш се перцепираат емотивно. Меѓутоа кога станува збор за ЕУ интеграцијата, не верувам дека постои директна емотивна врска. Ако се направи една теоретска деконструкција, тоа е повеќе резултат на cost-benefit пристап, каде што јавноста размислува рационално и пресметува дека членството во ЕУ носи многу повеќе позитивни придобивки отколку негативни.

Интервју со м-р Владимир Божиновски

Магистер од областа на Политика на Европски интеграции

Надворешен Советник во Секретеријатот за европски прашања при Владата на РМ

Докторски кандидат на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Правен Факултет

“Јустинијан Први” – отсек политички науки – Скопје

1. Зошто е толку висока поддршката од страна на јавноста за влез на Република Македонија во Европската Унија?

- Најголем дел од граѓаните на Република Македонија очекуваат брзо решавање на најголем дел од проблемите со кои се соочува македонското општество, но и решавање на нивните лични проблеми, со влезот на Република Македонија во ЕУ. Со приближување на државата кон датумот за влез во Унијата, односно во текот на преговорите за членство, оваа поддршка најверојатно ќе се намали, доколку се споредат искуствата на другите држави од централна и источна Европа кои влегоа во Унијата. Причините за ваквата претпоставка, освен искуството од другите земји, можеме да ги најдеме и во фактот дека со отпочнување на преговорите, граѓаните ќе бидат подетално запознаени со реформите кои треба да ги имплементира Република Македонија, а дел од тие реформи кои се долготрајни и бараат голем напор, ќе ги почуваствуваат и самите тие.

2. Кои се вистинските причини за толку високата поддршка?

- одговорот на ова прашање е вклучен во одговорот од првото прашање

3. Зошто константно е висока поддршката за влез без разлика на политичката партија која што е на власт?

- Како што истакнав во претходното прашање, граѓаните во Европската Унија гледаат решение за сите нивни проблеми затоа најмногу се согласуваат на прашањата за влез во ЕУ.

4. Како граѓаните ја доживуваат ЕУ?

- Европската Унија, за најголем дел од популацијата, се перцепира како организација која нуди просперитет за своите членки, односно претставува елитен клуб во кој членството претставува привилегија.

5. Што очекуваат од влезот во ЕУ?

- Очекувањата се секогаш во најголем дел нереални и затоа една од најголемите причини за намалување на поддршката за членство во Унијата, особено во текот на преговорите за членство, но и по приемот во ЕУ, претставува соочувањето на граѓаните со реалноста, која вели дека ЕУ не поседува „магично стапче“ кое ќе ги реши сите нивни грижи. Во тој момент се појавува чувство на разочараност и револт на граѓаните кон Европската Унија.

6. На кои теми јавноста може да изрази исклучително висока поддршка како оваа?

- Освен поддршката за членство во ЕУ, граѓаните во континуитет даваат слична поддршка за зачленување во НАТО, кој претставува гарант за безбедноста, но исто така се перцепира и како дел од „пакетот“ очекувања на граѓаните (заедно со ЕУ како „евро-атлантски интеграции“) за решавање на сите нивни проблеми

7. На кој начин тие теми ги тангираат ставовите на јавноста? или Како се идентификуваат со овие прашања (емотивно, когнитивно, бихевиористички)?

- Како што напоменав претходно, членството во ЕУ и НАТО, за граѓаните претставува врвен приоритет и во овој момент тие се подготвени на големи отстапки за остварување на оваа цел. Сепак кога ќе се сочат со реалноста во која ќе станат свесни дека овие организации, иако нудат големи можности за напредок, не можат да понудат решение за сите проблеми, нивната перцепција за ЕУ и НАТО се менува, и фаворизирањето (а кај дел од граѓаните и самата поддршка за зачленување во овие две организации) кај најголем дел опаѓа. Во однос на идентификувањето, на почетокот од процесот најчесто емотивно, па подоцна когнитивно и бихевиористички.

Интервју со м-р Владимир Мисев

Извршен Директор на Евроконсалтинг Фондови ДОО, <http://www.eurofunds.com.mk>

Докторски кандидат на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Правен Факултет

“Јустинијан Први” – отсек политички науки – Скопје

1. Зошто е толку висока поддршката од страна на јавноста за влез на Република Македонија во Европската Унија?

- По осамостојувањето на РМ во 1991 година и конечното остварување на идеалот на македонците да живеат во сопствена самостојна држава, единствена заедничка платформа зад која се обедини апсолутно целата јавност беше интеграцијата на РМ во евроатланските организации. Уште од самиот старт, веднаш по независноста, курсот поставен од тогашните владеечки структури за приближување на Македонија кон ЕУ и НАТО даде дополнителен импетус во поддршката од јавноста за членство во овие организации. Сепак, структурно гледано, најголемиот дел од поддршката доаѓа од економски изнемоштената средна класа која според

голем број параметри од претходниот систем сочинуваше повеќе од 80% од вкупното население во РМ.

2. Кои се вистинските причини за толку високата поддршка?

- За најголем дел од македонските граѓани членството на Македонија во ЕУ значи подобрување на економската ситуација и подобрување на животниот стандард. За голем дел од експертската јавност високата поддршка е нереална. Претпоставките за ваквата нереална поддршка лежат во сознанието дека исказите за дадената поддршка за, се базирани на верувања и надежи пред се, а не на реално знаење за стурктурата на ЕУ („Ова мислам дека емипириски е веќе докажано на истражување од ИДСЦС спроведено на почетокот на соработката со СЕП кога беше поставено прашање дали сте запознаени со работата на фиктивна институција на ЕУ и кога мнозинството од анкетираниите одговорија дека се запознати со истата“). Значи подобрувањето на економската ситуација во прв план за најголем дел од граѓаните е асоцијација за ЕУ и токму тоа е најголемата причина за високата поддршка.

3. Зошто константно е висока поддршката за влез без разлика на политичката партија која што е на власт

- Сметам дека ова прашање би било подобро доколку е обратно формулирано. Притиснати од економската состојба граѓаните немаат друг избор освен да бараат членство во организации кои би придонеле за подобрување на животниот стандард. Во такви околности поддршката иако, како што на почетокот нагласив е нереална, е безусловна. Следствено, политичките партии (без разлика која политичка партија е на власт) немаат друг избор, во ситуација кога 90% од гласачкото тело е за влез на РМ во ЕУ освен во своите предизборни програми да ги вклучат интеграциите на РМ.

4. Како граѓаните ја доживуваат ЕУ?

- Идејата за ЕУ и НАТО од независноста наваму е на идеолошко рамниште. Иако политичките партии во Македонија во своите корени и на почетокот на својот развој имаа јасна ориентација на политичкиот спектрум, по третиот круг на парламентарни избори, идеолошките матрици на двете најголеми политички партии значително се доближија една кон друга со цел привлекување односно убедување на што повеќе гласачи да се препознаат во програмата која што ја нудат. Заедничкиот именител на сите програми на политичките партии е подобрувањето на економската ситуација и во голема мерка заеднички се и инструментите со кои се доаѓа до ваквото подобрување. Значи по остварувањето на идеалот на независноста и остварувањето на државноста, следен идеал за најголем дел од граѓаните е членството во ЕУ и затоа перцепцијата на граѓаните кон оваа организација е фетишизирана.

5. Што очекуваат од влезот во ЕУ?

- Подобрување на економската ситуација, животниот стандард, безвизен режим, патувања во европските дестинации.

6. На кои теми јавноста може да изрази исклучително висока поддршка како оваа?

- нема одговор на ова прашање

7. На кој начин тие теми ги тангираат ставовите на јавноста? или Како се идентификуваат со овие прашања (емотивно, когнитивно, бихевиористички)?

- Емотивно

Кратка биографија на авторот на анализата

ГОРАСТ СТОЈМЕНОВСКИ (роден на 10 април 1979 година во Скопје) е Дипломиран Политиколог на Правниот факултет „Јустиниан I“, оддел Политички студии, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во моментот е студент на вториот циклус на студии од областа на Применетата политика како дел од мастер програмата на Правниот факултет во Скопје.

Од септември 2002 до денес, тој работи во Институтот за Демократија „Социетас Цивилис“ Скопје (ИДСЦС) како Координатор на Центарот за истражување. Во тој период вклучен е во спроведување на голем број на истражувања меѓу кои се и оние за „Евроинтеграциите и ЕУ“, кои се објавени на веб сајтот на Секретаријатот за Европски Прашања.